

קנינות And Not סליחות -Why Do We Recite תשעה באב The Themes Of

תשעה באב is a unique day on the Jewish calendar. It is a תענית but unlike other fast days, we recite קנינות and not סליחות. תשעה באב shares prohibitions with יום כיפור but it is not a day that is identified as שבת. The גמרא, cited below, provides that the rules of תפלת שחרית apply to תשעה באב but we do not don טלית and תפילין during תפלת שחרית on תשעה באב while an אבל does. So how are to explain the themes and the character תשעה באב?

I think that a review of the liturgy of תשעה באב will uncover the character of תשעה באב. Let us begin by asking several questions about the תפילות of תשעה באב. Why in fact do we recite קנינות and not סליחות? Why do Ashkenazim not add a prayer declaring the special character of תשעה באב in שמונה עשרה during each of the תפילות of תשעה באב but only do so in תפלת מנחה?

The answers to the questions will appear after we review the sources that discuss תשעה באב and if we do so by studying the sources in chronological order. We will begin with two excerpts from the תלמוד:

תלמוד בבלי מסכת תענית דף ל' עמ' א'—תנו רבנן: כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בתשעה באב: אסור באכילה ובשתיה, ובסיכה ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה, ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות. אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות, וקורא בקינות, באיוב ובדברים הרעים שבירמיה. ותינוקות של בית רבן בטלית, משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב.

Translation: Our Rabbis have taught: All the restrictions that apply to the mourner hold equally good of the Ninth of Av. Eating, drinking, bathing, anointing, the wearing of shoes and marital relations are forbidden thereon. It is also forbidden [thereon] to read the Law, the Prophets, and the Hagiographa or to study Mishnah, Talmud, Midrash, Halachot, or Aggadot; he may, however, read such parts of Scripture which he does not usually read and study such parts of Mishnah which he usually does not study; and he may also read Lamentations, Job and the sad parts of Jeremiah; and the school children are free from school for it is said, The precepts of the Lord are right, rejoicing the heart (i.e. studying Torah brings joy to one's heart).

This excerpt from the גמרא appears on its face to be unambiguous. Nevertheless, as we will observe, the definition of "הנוהגות באבל" underwent an expansion over the centuries and the מצות of אבילות that apply to תשעה באב grew as well.

להבין את התפלה

The following excerpt from the **תלמוד ירושלמי** is the basis for adding a special prayer to **תשעה באב** on **שמונה עשרה** to serve as a declaration of the special character of the day:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פרק ד-א"ר אחא בר יצחק בשם רבי חייא דציפורין יחיד בט"ב צריך להזכיר מעין המאורע מהו אומר רחם ה' א-להינו ברחמין הרבים ובחסדיך הנאמנים עלינו ועל עמך ישראל ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל העיר האבילה והחריבה וההרוסה והשוממה הנתונה ביד זרים הרמוסה ביד עריצים ויירשנה לגיונות ויחללוה עובדי פסילים ולישראל עמך נתת נחלה ולזרע ישורון ירושה הורשתה כי באש היצתה ובאש אתה עתיד לבנותה כאמור [זכריה ב ט] ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה.

Translation: R. Echa son of Yitzchok in the name of R. Chiya of Sepphoris said: an individual (during the silent Shemona Esrei) on Tisha B'Av must recite a prayer in which he declares the special character of the day. What is the wording of such a prayer? Have compassion, G-d, our G-d, in Your great mercy and Your dependable compassion, on Your nation, Israel, on Yerushalayim, Your city, on Tzion, where You rested Your honored presence, and on the city that is in mourning, in a destroyed state, broken, empty, that is in the hands of strangers, which is downtrodden by the hands of tyrants, occupied by legions, desecrated by idol worshippers while it had been intended to be the legacy to the Jewish People, and to the descendants of Yaakov and You gifted it as an inheritance. You destroyed the city by fire and through fire You plan to rebuild it as was prophesized by Zecharia (2, 9) And I will be for them a wall of fire to protect them and I will rest My Honor within it.

Four issues can be raised concerning this excerpt. First, the requirement that a prayer be added to **תשעה באב** in which a declaration of the special character of **שמונה עשרה** is recited is found only in the **תלמוד ירושלמי** and not in the **תלמוד בבלי**. Second, the **תלמוד ירושלמי** provides that this special prayer be added to all the prayers of **תשעה באב** while Ashkenazim do so only in **תפלת מנחה** on **תשעה באב**. Third, the wording of this special prayer begins with the word **רחם** while Ashkenazim begin the **תפלה** with the word: **נחם**. Last, the excerpt does not provide that the **חתימת הברכה** be changed while Ashkenazim change the **חתימת הברכה** to **מנחם ציון ובונה ירושלים**.

Why would the Rabbinic leadership in Babylonia during the period of the **גמרא** not adopt the practice of adding the paragraph of **רחם** to the **ברכה** of **בונה ירושלים** on **תשעה באב**? They may have viewed **תשעה באב** as **תענית ציבור** like the other **תעניות** but with the additional prohibitions of **אבילות**. They then fulfilled the obligation of mentioning **מעין המאורע** on **תשעה באב** by reciting **ענינו** during **שמונה עשרה**. That line of reasoning may explain the position taken by the **גאונים** in **בבל** to recite **סליחות** on **תשעה באב** as can be seen in the following sources:

להבין את התפלה

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר תשעה באב – ובשחרית יורד שליה צבור ומתפלל ככל התעניות, ואומר סליחות בחנוך ומרבה לסלות. ועננו בין גואל לרופא. ויחיד אומר בשומע תפלה כמו שאומר בכל תעניות, וכך מנהג בשתי ישיבות.

Translation: During Tefilas Shacharis on Tisha B'Av the prayer leader steps forward and recites the same prayers as are said on other fast days and he adds Selichos in the Bracha of Selach Lanu and the Bracha of Aneinu between the Bracha of Go'Ail and R'Fa'Einu. An individual recites Aneinu in the Bracha of Shomeah Tefila as he does on all other fast days. That is the custom in the two Yeshivos of Babylonia.

סידור רב סעדיה גאון

ואין חשש באמירתה.

ואני רוצה לרשום בעקב זה כ"ז סליחות
אחרות, י"א מהן לתשעה באב ושנים לי"ז
בתמוז ושנים לג' בתשרי ושנים לי' בטבת
ושלשה לצום המגלה ושבעה לצום פשוט
כשיחול. ואתחיל בי"א של ט' באב:

Translation: I want to present at this juncture 27 additional Selichos. Eleven Selichos that are appropriate for Tisha B'Av; two for the seventeenth day of Tammuz, two for the third day of Tishrei; two for the 10th day of Teves and three for Taanis Esther and seven in the event that an additional fast days are declared during the year. I will begin with the eleven Selichos for Tisha B'Av.

During that same period, we begin to see that a different view of the character of תשעה באב developed in ארץ ישראל as reflected in מסכת סופרים. It is in these excerpts that we find an expansion of the definition of אבילות, viz-a-vis, תשעה באב. מסכת סופרים is not a part of the Talmud and was composed in the period of the גאונים. Often it reflects מנהג ישראל as opposed to מנהג בבל as is the case in these הלכות.

מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יח', הלכה ד' – בתשעה באב, ארבעה פסוקים משל ירמיה, המאוס מאסת את יהודה, עד כי אתה עשית את כל אלה, ושני מזמורים הללו, א-להים באו גוים בנחלתך (תהלים עט'), ועל נהרות בבל' (תהלים קלז').

Translation: On Tisha B'Av, we begin Tefilas Maariv with four verses from the book of Yirmiyahu, (Ch. 14, 19-22) Ha'Maos Ma'Asta Es Yehudah until Ki Ata Asisa, etc. and the following two chapters of Tehillim-Elokim Ba'Oo (Ch. 79) and V'Al Nibaros (Ch. 137).

מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יח', הלכה ה' – יש שקורין ספר קינות בערב, ויש שמאחרין עד הבקר לאחר קריאת התורה, שלאחר קריאת התורה עומד אחד, וראשו מתפלש באפר, ובגדיו משולשין, וקורא בבכייה וביללה. אם יודע הוא לתרגמו מוטב, ואם לאו נותנו למי שיודע לתרגמו בטוב, ומתרגם לפי שיבינו בו שאר העם והנשים והתינוקות,

1. It is still the custom among Sephardim to open תפלת ערבית on תשעה באב with this chapter of Tehillim.

להבין את התפלה

שהנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים², וכל שכן זכרים, וכן הן חייבות בקריאת שמע³ ובתפילה ובברכת המזון ובמזוזה⁴, ואם אינן יודעות בלשון הקודש, מלמדין אותן בכל לשון שיכולות לשמוע וללמוד. מיכן אמרו, המברך צריך שיגביה קולו משום בניו הקטנים ואשתו ובנותיו.

Translation: Some read the book of Eichah at night and some wait until after Kriyas Ha'Torah the next morning when one member of the congregation stands with his head covered in ashes and his clothing in disarray and reads the book of Eichah in a weeping and wailing manner. If he knows how to translate the reading into Aramaic that is best and if not, the translating should be done by another. He should translate in a manner that will be understood by all present including women and children because women are obligated to listen to the Torah reading just like men. They are also obligated to recite Kriyas Shema, Shemona Esrei, Birkas Hamazone and Mezuzah. If the women do not understand Hebrew, then it should be translated for them into a language that they understand. This is the basis for the rule that the person reciting a Bracha should do so loudly so that his young sons, wife and daughters can learn the Brachos from him.

מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק יח-הלכה ט-והקורא בתשעה באב אומר ברוך דיין האמת. ויש שמניחין את התורה על הקרקע באסכילות שחורה, ואומרים נפלה עמרת ראשינו, וקורעין ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו; ויש שמשנין את מקומן, ויש שיורדין מספסליהן למטה, וכולם מתפלשין באפר. ואין אומרים שלום זה לזה כל הלילה וכל היום, עד שישלימו העם קינותיהן. בשעת הקינות, אסור לספר דבר ולצאת לחוץ, כדי שלא יפסק לבו מן האבל, וכל שכן לשוח עם גוי.

Translation: The one reading for the congregation on Tisha B'Av begins by saying Baruch Dayan Emes. Some follow the practice of placing the Torah on the floor over a black cover and they say: the crown on our heads has fallen. They tear Kri'A and eulogize like a person whose relative has died but has not yet been buried. Some change their seats in synagogue. Some leave their seats to sit on the floor. Everyone covers themselves with ashes. They do not greet each other either at night or during the day until they complete reciting their dirges. While reciting the dirges, it is not permitted to have conversations or to leave the synagogue so that a person does not become distracted from mourning and certainly he is forbidden to speak to a non-Jew.

In אבילות, we learn of the expansion of the definition of אבילות, the simple meaning of the rule stated by the גמרא in 'א' עמ' א' was that the rules of אבילות; i.e. from the moment of the burial of the decedent until the end of Shiva, apply on תשעה באב expands the definition of אבילות to include the period from when a person first learns of the death of relative until the relative is burial. That

2. This is not a position that was accepted as the הלכה.

3. This position was also not accepted. מצות עשה שהזמן גרמה is קריאת שמע. However, many women have adopted the obligation to recite קריאת שמע.

4. Concerning the מצוה of מזוזה, it is surprising that מסכת סופרים sees the need to state that women are obligated in this מצוה. We need to ask: on what possible basis would women have thought that they are exempt from this מצוה?

להבין את התפלה

period is known as **אנינות**. The expansion of the definition of **אבילות** can be seen first by the requirement that the **בעל קורא** say: **ברוך דיין האמת**. **מסכת סופרים** is presenting the rule that we must begin the morning of **תשעה באב** by acting as if we just received a telephone call informing us that the **בית המקדש** has been destroyed. We are to treat that news in the same manner we would treat the news that our close relative has passed. Upon hearing the news, we take on the status of **כאדם שמתו מוטל לפניו**, the first phase of **אבילות**, **אנינות**. At some point in the day of **תשעה באב**, we transition to the second phase of **אבילות** which begins with the burial of our close relative and continues for seven days. That we recite **קינות** and not **סליחות** during **תפלת שחרית** on **תשעה באב** is a direct result of our viewing ourselves **כאדם שמתו מוטל לפניו** on **תשעה באב** morning.

The two stages of mourning, from the moment of hearing of the loss of a close relative to the time of burial and the seven days after burial follow different Halachic rules. Of importance to us is the rule that from the moment of hearing of the loss of a close relative to the time of burial a person is exempt from performing positive commandments. Why? **חז"ל** held that the most sorrowful period a person experiences after the loss of a relative is at the moment the person learns of the death of a relative. For those of us who have experienced hearing the news when it was totally unexpected, the experience is comparable to someone pushing a knife into your stomach. That level of sorrow does not dissipate until the relative is buried. It is also the time that **חז"ל** expect a person to devote his full attention to preparing the deceased body for burial and to arrange for the burial. On a personal level, that time period offers us our last opportunity to perform a **חסד** directly for our deceased relative and in the case of the loss of a parent, it is the last chance to directly perform the **מצוה** of **אב ואם**.

It appears that it was **ארץ ישראל** in **חז"ל** who first adopted an expanded definition of the word **אבל** vis-a-viz **תשעה באב** that includes the status of **כאדם שמתו מוטל לפניו**. Because a person during that status is exempt from fulfilling positive commandments, he may not recite **סליחות**. Why not? **סליחות** consists of three components: the **פיוטים**, the recital of the **י"ג מידות**, the Thirteen Attributes of G-d, and **וידוי**. The **פיוטים** are poems. The recital of the **י"ג מידות** is a **תפלה**. The performance of **וידוי** is a **מצות עשה**, a positive commandment. In fact it is a positive commandment that we perform **וידוי** each day⁵. Because we have the status of **כאדם שמתו מוטל לפניו** when we first awake on **תשעה באב** morning, we are exempt from performing positive commandments and therefore do not recite **סליחות**. In place of reciting **סליחות**, we recite **קינות** and we omit the recital of the **י"ג מידות** and **וידוי**. It is therefore not surprising that the genre of **פיוט** known as **קינה** was

5. ספר החינוך מצוה שסד'—מצות וידוי על החטא.

להבין את התפלה

invented in ארץ ישראל and the most famous of קינה composers, רבי אלעזר הקליר, resided there.

The סידורים of רב עמרם גאון and רב סעדיה גאון are the last Halachic sources that provide for the recital of סליחות on תשעה באב morning. Apparently beginning with the period of the ראשונים, all Rabbinic authorities accepted the practice of reciting קינות and not סליחות on תשעה באב.

Two additional positive commandments are not performed during תפלת שחרית on תשעה באב. They are טלית and תפילין. Their omission is also the result of our conducting ourselves as כאדם שמתו מוטל לפניו.

We can further conclude that during the period of the גאונים, even in בבל, the view of חז"ל towards the character of תשעה באב was changing. That is evident from the adoption in בבל during that era of the practice of inserting the prayer of רחם into the ברכה of תפילות of תשעה באב as seen in the following:

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר תשעה באב-ובתשעה באב ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה כמו בחול, וכשמגיע עד ולירושלים עירך ברחמים תשוב ובנה אותה בנין עולם בימינו, אומר רחם ה' אלהינו עלינו ועל ישראל עמך ועל ירושלם עירך ועל ציון משכן כבודך, ועל העיר הבזויה והאבלה והשוממה, הנתונה ביד זרים הרמוסה ביד עריצים ויבלעה לגיונות ויירשנה עובדי פסילים. ולעמך ישראל באהבה נתתה, ולזרע יעקב בירושנה הורשתה. נערה ה' אלהינו מעפרה והקיצה מארץ דויה. נטה עליה סוכת שלומך כנהר שלום וכנחל שוטף שלל גוים. כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה, שנאמר ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה. ברוך אתה ה' מנחם ציון ובונה ירושלם.

Translation: On Tisha B'Av during Tefilas Arvis, Shacharis and Mincha a person recites the same Shemona Esrei as on weekdays except that when he reaches the Bracha of V'L'Yerushalayim Ircha, he adds: Rachem . . .

To summarize, the אבילות that we are to experience on תשעה באב is meant to duplicate what a person experiences from the time he first learns of the death of a close relative and continues to experience through his seven days of mourning. When the transition from one form of אבילות to the other occurs also changed over time as we will see below.

We still need to answer the second question that we posed: why do Ashkenazim add the special prayer for תשעה באב that they open with the word: נחם only during שמונה עשרה and why do they change the opening word to נחם in place of רחם. The answer that we will find will reveal a third character trait of תשעה באב.

להבין את התפלה

That answer can be found in the **תשעה באב** of **שחרית שמונה עשרה** as it is described in the **מחזור קמחא דאבישונא** (נוסח רומא) published in 1541 and available at <http://hebrewbooks.org/7116>, page 370. That version of **שמונה עשרה** includes **קרובות**, short **פיוטים**, to be said before the **חתימת הברכה** of every **ברכה** of **שמונה עשרה** up to and including the **ברכה** of **ולירושלים עירך**. At the conclusion of the **קרובה** for the **ברכה** of **ולירושלים עירך**, the **קינות** begin. Both the **קרובות** and the **קינות** included in this **שמונה עשרה** were composed by **רבי אלעזר הקליר**. He composed the **קינות** to be an extension of the **קרובה** for the **ברכה** of **ולירושלים עירך** with the intent that the **קינות** be recited as part of **חזרת הש"ץ**.

Here is the **קרובה** for the **ברכה** of **ולירושלים עירך**:

ומבטח לצדיקים ולירושלם עירך ברחמים שוב וכנה אותה
בנין עולם כהרה בימינו
וקנים נענו מסרראנתם נחנו כרים שוחים לגנותם נשא קינה
לא לפסגותם נחפשה אין מצוא ישיבת גנתם נביאיד באנתם הפך
מננינתם נשקד על גלותם ופסו אטונים סננינתם

Below is the transition from the **קרובה** of the **ברכה** of **ולירושלים עירך** to the first **קינה** of **שבת סורו** (scroll to the fifth line down).

מננינתם רביד יהיר האביר לפה תהיה גרבמקפיד
משאוי להכביר זכור רם זתלול להרביר אליר דוד
דוד ורעו מבסאונשבת על כי עברו אמרי משיבת
נבענותם הוגלו גצורי בכבת לכן משושלכ שבת
שבת סורו פני שמעוני עוכרי סחי הטיסוני בעדרי חברי
סבותה משכן מסכות דבירי סבותה והובלנו גבורי
ספקו כפוסעדו אברי בסלה כל אברי
נפלה עירנו בחונדכיה עני חבתה חוון בן ברכיה
עד פלאינלחכיה עני מעללת ביוגית גכויה
עשה ונתס וקרא לבכיה וגם על אלה אני בוכיה

If you pay close attention to the opening line of the first **קינה** for **שחרית** of **תשעה באב** in the excerpt above, you will notice that it is a part of an alphabetical acrostic that opens with a line that represents the letter “ס”, when you would expect the line to represent the letter “א”. The line represents the letter “ס” because is the opening line of a **קינה** that is an extension of the **קרובה** for the **ברכה** of **ולירושלים עירך**. The opening line of each **קרובה** in this version of **שמונה עשרה** represents the succeeding letter in the Hebrew

6. <http://hebrewbooks.org/7116>, page 370.

להבין את התפלה

alphabet. The קרובה of שמונה עשרה is the 14th ברכה of עירך ברכה. The קרובה for that ברכה represents the 14th letter of the Hebrew alphabet; i.e. "נ." As a result, the opening line of the קינה that extends the קרובה begins with the next letter in the Hebrew alphabet; i.e. "ס." That answers the question why the first קינה that is recited today during תפלת שחרית of תשעה באב is an alphabetical acrostic that begins with the letter "ס."

רבי אלעזר הקליר composed twenty-one קינות for תשעה באב, one for each day of the Three Weeks. He also composed eleven נחמות, poems meant to comfort the Jewish People. They were to be recited immediately after saying the קינות. In doing so, רבי אלעזר הקליר introduced the concept that time must be set aside on תשעה באב for ניהום רבנו של עולם. We comfort each other by remembering the promises that the גאולה made that He would bring the גאולה and we ask the רבנו של עולם to fulfill His promise as soon as possible. In the scheme composed by רבי אלעזר הקליר the transition on תשעה באב to the period of נחמה took place during חזרת הש"ץ after reciting the twenty-one קינות.

Below you can view the transition from reciting קינות to reciting נחמה של פיוטים as found in the ⁸מהזור קמחא דאבישונא (נוסח רומא).

רנה וישועה	והצערות והרועה	בצאתי ממצרים
הקרונות והתלמיד	ובטול התמיד	בצאתי מירושלם
שכונ אוהלים	לארבעה דגלים	בצאתי ממצרים
אלי ישימאלי	ובחנות הערלים	בצאתי מירושלם
שלחן וסגורה	וכלל וקטורה	בצאתי ממצרים
אלי ותרועה	ופסל ופצצה	בצאתי מירושלם
תורה ותעודה	וסדור העבודה	בצאתי ממצרים
ששון ושמחה	ושובה ונוחה	בשובי לירושלם
בכתוב ששון ושמחה יפצא בת תורה וקול וסברה		
אנכי אנחם	מאנה להנחם	אבליס תנחם
אובשבעה רועים	אחים ורעים	נחמות להנעים
בשבעה ושמנה	תשור אסנה	נסיכים שסנה
בס איך אנחם	ולא אנחם	עד באסנחם
נולמי בבט ביאת ער	סאר לו הער	בי מצע קצר
נלה לו לא תאכל	ובגר ואכל	ואיד נחם היכל
דסם וגסת כף	והד כף אל כף	בי ראש אכף
דביר איך נחם	ולא אנחם	עד באסנחם

7. The קינות were originally composed to be recited as part of חזרת הש"ץ. The קינות were later moved to after קריאת התורה because people were leaving before the completion of the recital of קינות and were not staying until the end of חזרת הש"ץ.

8. <http://hebrewbooks.org/7116>, page 391.

להבין את התפלה

פיוט של I would be remiss if I did not include an excerpt from the following well known נחמה in which רבי אלעזר הקליר describes what will take place month to month during the year that the משיח arrives. In the excerpt, seen below, he provides that the משיח will arrive in the month of ניסן; ערת קרח will be brought back to life in the month of אייר and the דור המדבר will be brought back to life in the month of סיון.

בַּיּוֹמִים
חֲהִים וּבִעַת הָהֵיאָּה בְּחֹדֶשׁ הָרֵאשֹׁן הוּא חֹדֶשׁ נִסָּן אִמְנֵם
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם מִנְחָם כְּנֻעֲמָאֵל מִתְּאֻמָּא יָבֵא בְּבִקְעַת
אַרְבַּל יִצְמַח מוֹכֹו וּבְגִדֵי נֶגְמָם יִלְבָּשׁ בְּחֻסּוֹ
בַּיּוֹמִים הָהֵם וּבִעַת הָהֵיאָּה בְּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי הוּא חֹדֶשׁ אִייר
שְׁמִשִּׁים תִּעֲלֶה עֶרְת קֶרַח לַעֲזֹן כָּל שְׁבָטִים דְּגָלֵי אֶסְפָּה יִהְיוּ מְקַשְׁשִׁים
מְעַרְבוֹת מֵאֵב עַד נַחַל הַשִּׁשִּׁים
בַּיּוֹמִים הָהֵם וּבִעַת הָהֵיאָּה בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא חֹדֶשׁ סִיוֵן הֵם יָקוּמוּ אֲשֶׁר כָּתוּ
בְּמִדְבָּר וְקִשְׁטָרוֹל בְּחֻסּוֹת יוֹגֵבֵר וּבְרָאשֵׁי הָרִים יִהְיֶה מִסַּת בָּרִי וְיִתְרֵן
הָאָרֶץ וְסוֹדֵר וְיִדְבֵּר

רבי אלעזר הקליר closes the section of נחמה with a series of פסוקים and the recital of מנחם ציון עירו ואבלי עמו ובונה ירושלם. The חתימת הברכה is changed to רחם. See the excerpt below:

כֹּונֵנוּ מִעוֹלָמִים מְכוֹן לְשִׁבְתָּהּ עוֹלָמִים וְכוֹיִשְׁכוֹן לְעוֹלָמִים וְיִשְׁעוֹ כֹּוֹסֵיחוֹ וְעַפּוֹ לְעוֹלָמִים
עוֹלָמִים בְּכָחוֹבֵת בִּיאָסוּ וְחֻמְעָסוּ בְּהַר גִּזְלָתָהּ מְכוֹן לְשִׁבְתָּהּ פְּעִלָתָּהּ בְּקֶרֶשׁ כֹּוֹנֵנוּ
יְרִידָה וְנֶאֱסָר בְּנֵה בְּנֵי יִתִּי בֵּית וְכוֹל לֵךְ מְכוֹן לְשִׁבְתָּהּ עוֹלָמִים וְנֶאֱסָר כֹּה אָכֵר שְׁבָתִי
לִירוּשָׁלַם בְּרַחֲמִים בֵּיתִי יִבְנֶה בְּחֻקוֹ יִנְסֶה עַל יְרוּשָׁלַם וְנֶאֱסָר כֹּה אָכֵר שְׁבָתִי אֶל צִיּוֹן
וְשִׁכְנֵתִי בְּחֻד יְרוּשָׁלַם וְנֶקְרָאָה יְרוּשָׁלַם עִיר הָאֱמֶת וְהָרֵךְ הַקִּדְשִׁי וְנֶאֱסָר בְּגִדוֹל
יִשׁוּעוֹת מְלָכֵי וְעוֹשֶׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹד וְלוֹרְעוֹ עַד עוֹלָם וְנֶאֱסָר "אֱלֹדִים אֶל תִּשָּׁבֶנִי
מִשִּׁיחֶךָ וְכִרָה לְחֹסֶדִי דָּוִד עֲבָדְךָ וְנֶאֱסָר בִּי נִחֵם צִיּוֹן גִּל חֲרֻבוֹתֶיהָ וְיִשָּׁם מְרַבְּרָה
בְּעֶזְרָהּ וְעֶרְבָתָהּ כִּנְנוּ שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה וְשִׁמְחָה בְּחֻתְהָ וְקוֹל וְכִרָה וְנֶאֱסָר שֶׁם אֶצְמִיחַ קֶרֶן
לְדָוִד עֲרֻכְתִּי נִרְ לְמַשִּׁיחִי
"אֱלֹדִינוּ עֲלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַד וְעַל יְרוּשָׁלַם עֵירָה וְעַל צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדָה וְעַל
הָעִיר הָאֲכֵלָה הַחֲרָבָה וְהַשּׁוֹמֵמָה הַנְּתוּנָה בְּיַד יָרִים רַחֲמוֹסָה בְּכָף עֲרֵי יָעִים
וְיִקְלְעוּהָ לְגִינוֹת וְיִירְשׁוּהָ עוֹבְדֵי פִסְלִים וְלִישְׂרָאֵל עַד נִתְחַת וְלוֹרְעֵי עֵקֶב יִרְשָׁה הוֹרֶשְׁתָּהּ
נֶעֱרָה "אֱלֹדִינוּ מִשְׁפָּרָה וְהַקִּיצָה מֵאָרֶץ דִּוְיָהּ נִסְתָּה עֲלֶיהָ כְּנֶהֱרָה שְׁלוֹם וְנִתְחַל שׁוֹכֵף כְּבוֹד נֹוִים כִּי
בְּאֵשׁ הַצִּתָּהּ וּבְאֵשׁ אֶתְחַדֵּר לְבִנְיָתָהּ כְּאִמּוֹר וְאֵנִי אֶהְיֶה לָהּ גָּאֵס חוֹסֶת אִשׁ מְכִיב וְלִכְבוֹד
אֶהְיֶה בְּחֻבָּה בְּאֵי מִנְחָם צִיּוֹן עִירוֹ וְאֲבָלִי עַמּוֹ וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַם אֶת עַמְּהָרוֹ וְכוֹלִי

That נחמה of פיומים with תשעה באב of תפילות רבי אלעזר הקליר signifies his opinion that we transition from the form of אבילות known as באדם שמתו to the form of אבילות known as שבעה in the middle of reciting the ברכה of עירך לירושלים during חזרת הש"ץ. How does the recital of נחמה of פיומים signify that a transition has occurred? It is a מצוה to comfort אבילים who are in the midst of the אבילות of שבעה

9. <http://hebrewbooks.org/7116>, page 392.

10. <http://hebrewbooks.org/7116>, page 395.

להבין את התפלה

while we are prohibited from performing the מצוה of ניהום אבילים for those who have the status of כאדם שמתו מוטל לפניו¹¹. Why are we prohibited from performing the מצוה of ניהום אבילים for those who have the status of לפניו? Because while a person has the status of כאדם שמתו מוטל לפניו, he does not have the state of mind to accept comfort and to be comforted thereby. He is so immersed in his sorrow and in his preparations to bury his deceased relative that sharing words of comfort with him does nothing to improve his state of mind. It is only after the burial of the deceased relative that words of comfort become meaningful for the mourner.

Today we do not recite the פיוטים of נחמה during תפלת שחרית. Some נוסחאות do so as part of מנחה. תפלת מנחה. It would appear that it is universally accepted today that the transition from the form of אבילות known as כאדם שמתו מוטל לפניו to the אבילות of שבעה takes place after חצות, midday. That is why we don't recite תפילין and טלית during תפלת מנחה because at the time set to recite מנחה we are once again obligated to perform all positive commandments. It is also the time in which we have the state of mind necessary to accept words of comfort. That Ashkenazim change the opening word of the special prayer for נחם to תשעה באב and only recite it as part of מנחה reflects that Ashkenazim accept that the day of תשעה באב is divided between the two forms of אבילות and that the additional prayer of נחם for תשעה באב is a request that G-d comfort us. As a result, the prayer cannot be said until the transition in status of אבילות takes place so that the words of comfort can be meaningful. Since the key theme to the extra prayer is מנחם ציון ובונה ירושלם, we must change the wording of the התימת הברכה to נחמה.

The last question we need to answer is why רבי אלעזר הקליר felt that it was necessary to recite words of נחמה on תשעה באב. The following source provides the answer:

אורחות חיים חלק א הלכות תשעה באב—אך מנהג קדום שהנשים רוחצות ראשן מן המנחה ולמעלה ביום ט' באב והזקנים הראשונים ז"ל הנהיגו זה ועשו סמך לדבר זה על מה שאמרו בהגדה כי המשיח נולד ביום ט"ב וכמו שעשו זכר לחורבן ולאבלות כן צריך לעשות הזכר לגואל ולמנחם כדי שלא להתיאש מן הגאולה. וזה האות לא הוצרך רק לנשים וכיוצא בהן שהן חלושי הדעת אבל אנחנו כלנו מאמינים בני מאמיני' ובטוחים בנחמות הכתובות שנויות ומשולשות בספרי הנביאים אך הנשים שאינן יודעות ספר צריכות חזוק:

Translation: It is a long standing custom that women wash their heads on Tisha B'Av after the onset of the earliest time to recite Tefilas Mincha. Our early elders allowed this practice and based their opinions on

11. It is expressed as follows in פרקי אבות:

משנה מסכת אבות פרק ד', משנה יח'—רבי שמעון בן אלעזר אומר אל תרצה את חבירך בשעת כעסו ואל תנחמו בשעת שמתו מוטל לפניו.

Translation: R. Shimon son of R. Elazar said: do not attempt to mollify your friend when he is in a state of anger and do not attempt to comfort a mourner during the time between when he learns of the death of a close relative and the time he buries that relative.

להבין את התפלה

what is said in the Midrash that the Moschiach was born on Tisha B'Av. That means that just as we commemorate the destruction of the Beis Hamikdash through mourning, we must also commemorate that Tisha B'Av is the birth date of our redeemer and the one who will bring us comfort. We do so in order that we do not abandon hope that the ultimate redemption will occur. This reminder was needed for women who are not as knowledgeable but we, men, are believers, the sons of believers. We are firm in our belief that the promises that comfort will arrive in the form of the Moschiach written in the books of scripture and the books of the prophets but women who are not as familiar with the writings of the prophets and the scriptures need to perform an act that strengthens their belief in the coming of the Moschiach.

The key words in the above source are: **כדי שלא להתיאש מן הגאולה**, in order that we do not abandon hope that the ultimate redemption will occur. The concept of **יאוש**, losing hope, is a very powerful but destructive concept not only to Judaism but for individuals as well. Those who lose hope are prone to suicide or as we have seen in our day and age, to committing mass murder. **חז"ל** felt that it would be psychologically corrosive if all we did on **תשעה באב** was mourn the destruction of the **בית המקדש**. Doing so might leave some so distraught that they might abandon hope that the **גאולה** will come. To avoid the possibility that some might experience **יאוש מן הגאולה**, **חז"ל** provided that time be set aside on **תשעה באב** for the mourning to be tempered by words of comfort.

The concern **שלא להתיאש מן הגאולה** plays a role in our **תפילות** not only on **תשעה באב** but in the every day **תפילות** as well. That is why we make statements that concern **גאולה** in **תפילות** whose theme are not necessarily centered on **גאולה**. Here are some examples:

אור חדש על ציון תאיר-יוצר המאורות;
והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ-אהבה רבה;
ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך-מודים דרבנן;
מתי תמלוך בציון-קדושה שבת שחרית.

Summary: At the time of the **גמרא**, **חז"ל** viewed **בבל** like the other **תעניתים** except that elements of **אבילות** were to be observed and the prohibitions of **כיפור** were in effect except for the **שבת** prohibitions. **חז"ל** added a requirement that a special **תפלה** known as **רחם** be added to each rendition of **עשרה** on **תשעה באב**. During the period of the **גאונים**, the **בבל** provided that **סליחות** were to be said and not **קינות** but they did provide that the special **תפלה** known as **רחם** be added to each rendition of **עשרה** on **תשעה באב**. In **ארץ ישראל**, during the period of the **גאונים**, the practice began to open **קריאת התורה** by the **קורא** saying **אמת בעל קורא**. In doing so he was reminding the congregation that they should feel as if they just received the news that the **בית המקדש** had been destroyed and that they then obtained the status of

להבין את התפלה

כאדם שמתו מוטל לפניו. סליחות. In Because of that status, they were ineligible to recite. In their place קינות were recited, in which וידוי, a positive commandment, was omitted. They closed their special תפילות of באב תשעה by reciting פיוטים of נחמה. The recital of פיוטים of נחמה marked the transition from the status of לפניו מוטל to the status of אבילות of שבעה. Ashkenazim adopted the practices of ארץ ישראל and the requirement that we experience two levels of אבילות on תשעה באב. This resulted in not only reciting קינות but also the practice of not donning תפילין ותפילין during תפלת טלית. Ashkenazic Rabbinic leaders disagreed with מנהג ארץ ישראל that the transition between the two types of אבילות occurred during תפלת שחרית. They viewed חצות as the transition point during תשעה באב. תפלת מנחה then became the point at which words of נחמה were to be recited. To make it very clear that an additional prayer was being inserted primarily to serve as words of נחמה, חז"ל in Ashkenaz changed the opening word of the special prayer to נחם in place of רחם.